હોળીનું નાળિયેર

નાળિયેરનો ઢંગ નિરાળો, ના મળ્યું કોપરું એમાંજી;
રંગ હોળીનો પાકો ચડિયો, હાર્યા મિયાં ફુસકી એમાંજી.

હોળીના દિવસે ગામમાં અવનવી ગમ્મત ચાલ્યા કરતી. કોઈ દોડવાની શરત કરે. કોઈ નાળિયેર ઉછાળે. કેટલા ઘાએ ફોડી નાખે એવો વાદ કરે. કોઈ વળી કેટલા શેર પેંડા ખાઈ જાય એવી હોડ બકે. હોળીનો દિવસ એટલે આનંદ ને ગમ્મત. ગામના ચોરે બધા બેઠા છે. તભા ભટ પણ છે. વાતો ચાલે છે. ત્યાં મિયાં ફુસકી નીકળ્યા.

ભટજી બોલ્યા : “એ મિયાં, આવો… આવો. બે ઘડી ડાયરામાં બેસો. આપણે બન્ને સાથે જ જઈશું.”

મિયાં આવ્યા.

ખીમજી પટેલ બોલ્યા : “મિયાં કંઈ ઓછા ચતુર નથી. લો, પેલું નાળિયેર આપો. એ કહી આપશે.”

અરજણ માળી બોલ્યા : “હા હા, લો ફુસકીચાચા, આ નાળિયેરમાંથી કેટલું

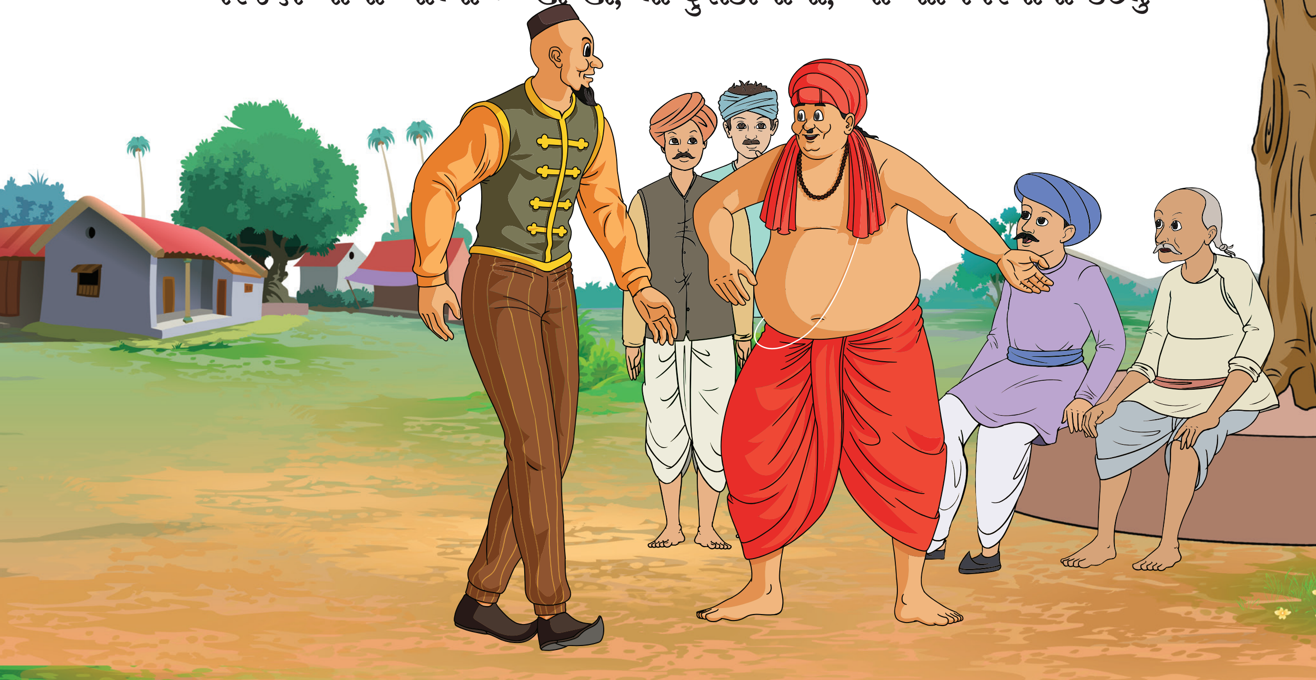

કોપરું નીકળશે?"

મિયાંએ નાળિયેર જોયું. ધારી ધારીને જોયું. મોં ઠાવકું કરીને બોલવા ગયા. તભા ભટ સમજ્યા કે મિયાં હમણાં ઊંધું મારશે. જાણતા નથી કે નાળિયેર કેવું છે. મિયાંને ચેતવવા તભા ભટ બોલી ઊઠ્યા : "મિયાં, એમાં આપણને સમજ ના પડે."

મિયાં બોલ્યા : "કેમ ના પડે?"

ભટજી કહે : "નાળિયેરમાં કેટલું કોપરું હોય એ કેમ સમજાય! કહી દો કે નથી સમજાતું."

તભા ભટે તો મિયાંના લાભની વાત કહી, પણ મિયાં સમજ્યા નહીં. તેમને તો પોતાની બડાઈ જરાય ઓછી થાય એ ગમે નહીં.

મિયાં બોલ્યા : "ન કેમ સમજાય? અમે સિપાઈબચ્ચા, બધું સમજીએ."

ખીમજી પટેલ કહે : "હા ભાઈ હા. મિયાં ઠાકોરના ચાકર છે. જેવાતેવા નથી. તભા ભટ નકામા તેમને હલકા પાડે છે."

બધા મિયાં ફુસકીને ચડાવવા લાગ્યા એમ મિયાં પણ ચડવા માંડ્યા. સૌને ગમ્મત પડી કે આજ મિયાંને ખરેખરા બનાવવા.

અરજણ માળી બોલ્યો : "કહો મિયાંજી, આ નાળિયેરમાં કેટલું કોપરું હશે?"

મિયાં બોલ્યા : "લાવો નાળિયેર."

અરજણે નાળિયેર મિયાંના હાથમાં આપ્યું. મિયાંએ નાળિયેર હાથમાં લીધું.

મિયાં કહે : "ત્યારે કહી દઉં?"

બધા કહે : "હા... હા... કહો."

ધનો કોળી બોલ્યો : “પહેલાં કંઈક વદાડ-શરત કરી લો. પછી કહેવાનું.”

કુરજી ઠક્કર બોલ્યા : “હા, ભઈ, કહો મિયાં! તમારા કહેવા પ્રમાણે કોપરું નહીં નીકળે તો?”

મિયાં કહે : “તો મૂછ મૂંડાવી નાખું.”

બધા હસી પડ્યા. મિયાંના મોઢે મૂછ જ નહોતી. એકલી દાઢી જ ઊગે. મૂછનું નામ નહીં. બધા હસ્યા એટલે મિયાં ઝંખવાઈ ગયા.

ઠક્કર બોલ્યા : “એમ કરો મિયાં કે તમારા કહેવા પ્રમાણે કોપરું ના નીકળે તો તમારે ગામના ચોરાથી તે ગામના દરવાજા સુધી ઝાડુ વાળવું.”

મિયાં કહે : “અને મારું સાચું પડે તો?”

માળી બોલ્યો : “તો ઠક્કર ઝાડુ વાળે.”

ઠક્કર કહે : “હા, મારે મંજૂર છે.”

ભટજી કહે : “જવા દો ને ભઈ, મિયાં શું જાણે?”

ભટજીને મિયાંની દયા આવે. પોતાના જિગરજાન ભાઈબંધ છે. તેમની હસી થાય એ ઠીક નહીં. પણ મિયાં શાના સમજે? તે તો પોતાની એંઠમાં ને અકડાઈમાં આવી ગયા છે.

મિયાં બોલ્યા : “જાણીએ, જાણીએ. ના કેમ જાણીએ?”

બધાને ગમ્મત થઈ કે આજે મિયાં પાસે ઝાડુ વળાવીશું. ભારે હસવાનું થશે. ખરેખરો તાલ જામશે.

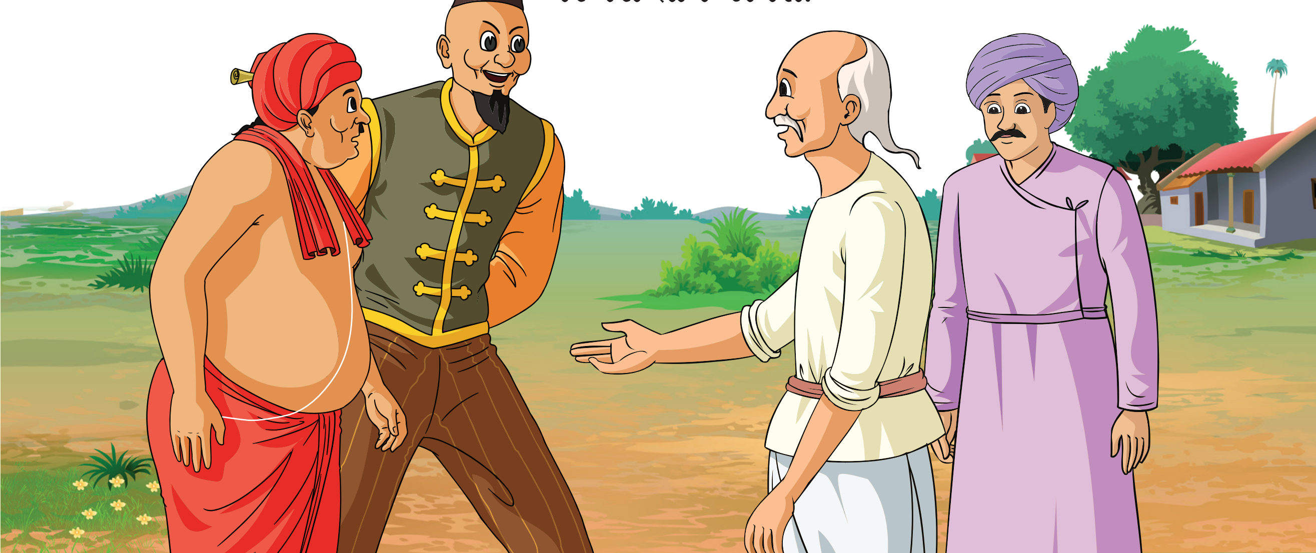

ઠક્કર કહે : "તો કહો, કેટલું કોપરું નીકળશે?"

મિયાં કહે : "લાવો નાળિયેર મારા હાથમાં."

ઠક્કર કહે : "લો."

નાળિયેર મિયાંએ હાથમાં લીધું. બધાને મન એમ કે મિયાં છે ભોળા, કશી સમજ પડશે નહીં. ભટજી ઘણા અણસારો કરે, આંખ મીંચે પણ મિયાં કશું સમજે જ નહીં. ભટજી ચિડાયા. નાળિયેર હાથમાં લઈને મિયાંએ આમતેમ ફેરવી જોયું. બરાબર તોળી જોયું.

મિયાં કહે : "કહી દઉં?"

ઠક્કર કહે : "કહી દો."

મિયાં બોલ્યા : "આમાં કોપરું જરાય નથી."

હેં...! બધા થંભી ગયા. નવાઈનો પાર ન રહ્યો.

તભા ભટ બોલી ઊઠ્યા : "વાહ મિયાં વાહ! ધન્ય છે ભાઈબંધ!"

મિયાં કહે : "અને એ... આ જુઓ!"

આમ કહી મિયાંએ નાળિયેર ભોંય પર પટક્યું. નાળિયેરના બે ભાગ થઈ ગયા. એમાંથી એક કરચ જેટલું પણ કોપરું નીકળ્યું નહીં.

બધા બનાવવા ગયા મિયાંને પણ પોતે જ બની ગયા. પહેલેથી જ નાળિયેર આખું ને આખું તોડેલું. બરાબર સરખી રીતે તોડેલું. એમાંથી કોપરું કાઢી લીધું. પછી બન્ને ભાગ બરાબર બંધબેસતા કરી દીધા. એમ જ લાગે કે નાળિયેર આખું છે. એમાં કશુંક બીજું મૂકવું જોઈએ. પથ્થર કે માટી ભરી દેવાં જોઈએ જેથી નાળિયેરનું વજન બરાબર દેખાય, પણ આ લોકો એમાં કંઈ મૂકતાં ભૂલી ગયા હતા. મિયાંના હાથમાં નાળિયેર આવ્યું કે તદ્દન ફોફલું લાગ્યું. મિયાં સમજી ગયા.

બધા બોલ્યા : "ચાલો ઠક્કર, તમારે ઝાડુ કાઢવું પડશે."

મિયાં કહે : "હા, એમાં નહીં ચાલે. વદાડ કર્યો છે તો કાઢો ઝાડુ."

ભારે થઈ. હવે બધાએ ઠક્કરને પકડ્યા. મિયાંને બદલે ઠક્કર હાથમાં આવ્યા. લોકોને તો ગમ્મત જોઈએ. ઠક્કરે ઝાડુ લેવું પડ્યું. આખી બજાર વાળવી પડી. બધા હસે છે ને ઠક્કર ઝાડુ વાળે છે. ઠક્કરની ખરી ગમ્મત થઈ. મિયાંના આનંદનો તો પાર જ નહીં. બધા લોકો પણ હસી હસીને થાક્યા. મિયાંનાં પણ ઘણાં વખાણ થયાં. એ સાંભળીને મિયાંનો દમામ વધી ગયો. હરખાતા ને ફુલાતા ઘરે ગયા. ઘરે જઈને મિયાં ખાટલે બેઠા. ખડ ખડ ખડ માંડ્યા હસવા. તાળી પર તાળી પાડે ને હસે.

બીબી બોલ્યાં : "આટલા બધા હસો છો શાના?"

મિયાં કહે : "ખરેખરી ગમ્મત થઈ. પેલા ઠક્કરની રેવડી દાણાદાણ કરી નાખી."

બીબી બોલ્યા : "શાની રેવડી?"

મિયાં કહે : "રેવડી તે કંઈ જેવીતેવી! બિચારો મને બનાવવા ગયો, પણ બંદા કંઈ કાચા છે? તભા ભટ તો ના ના કહેતા હતા; પણ અમે સિપાઈબચ્ચા, બધું જાણીએ."

મિયાંએ બીબીને બધી વાત કહી. ત્યાં આવ્યા તભા ભટ.

બીબી બોલ્યાં : "ઠક્કરની શી વાત છે?"

તભા ભટ કહે : "મિયાંએ તો આજ ગમ્મત કરી. મને તો એમ કે આજ મિયાં ખરેખરા મૂરખા બનશે, પણ તેમણે તો ઠક્કરને જ બનાવી દીધા."

મિયાં બોલ્યાં : "તમે ના જાણો. અમે બધું જાણીએ."

બીબી કહે : "જાણો ભલે બધું, પણ હવેથી એવી વાતમાં પડશો નહીં. હોળીના દિવસો છે.